

KURYER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 8 SIERPNIA V. S. 1814. ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

S. Peterzburg dnia 29go Lipca.

W przeszłą niedzielę, d. 26go, miał być dany w Pawłowsku u Najjaśniejszej Cesarzowej Jey Mości Maryi Teodorowny wielki festyn, który jednak dla niesprzyjającej pogody do dnia następnego był odłożony; w wieczor tylko był tam bal i wieczerza. W poniedziałek 27go, ten wspaniały festyn miał miejsce, lecz z opisem jego szczegółów wstrzymujemy się do odebrania dokładniejszych wiadomości — Droga ze stolicy do Pawłowska przez całe te dwa dni okryta była ekwipażami, jeźdźcami i pieszemi; albowiem całe prawie miasto chciało być świadkiem tego festynu, którym wspaniała Matka Naszego nayukochańszego Monarchy święciła Jęgo powrót szczęśliwy.

z Kronsztatu 24go Lipca. Dziś z rana o godzinie 5tej JEGO CESARSKA MOSC raczył przybyć z Oranienbauma do tutejszego portu, a po obejrzeniu stojącej w nim floty, Najjaśniejszy PAN po południu o godzinie 5tej powrócił do Oranienbaumu.

— w Połtawie obchodzono święto pokoju d. 27go Czerwca; a tym sposobem, w ten dzień, w którym przed 105 laty Piotr Wielki na polach Połtawskich położył niewzruszone zasady Rossyjskiej wielkości, w ten sam dzień, i na tych samych polach, obchodzone było wyniesienie do najwyższego szczytu chwały Rossyjskiego Cesarstwa, przez nieśmiertelne dzieła potomka Piotra Wielkiego, ALEXANDRA I. (z Pocz. Półn.)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA.

Wystawienie Stanu Państwa przez Ministra spraw wewnętrznych, o którym już donieśli, musi wpłynąć zbawiennie na uspokojenie wzburzonych umysłów, i na przekonanie niedowierzających we Francyi, oraz wznieść ufność ku krokom i zamiarom terazniejszego Rządu. Niemniejszy wagi było posiedzenie Izby Deptowanych, 22go Lipca, na którym za przybyciem Ministra Wewnętrznego w towarzystwie Ministra Finansów, Barona Louis i Ministra Stanu, Ferrand, Minister Finansów wstąpił na Mównicę, gdzie w jasnej i metodycznej rozprawie, ściągawszy na siebie uwagę licznych słuchaczy, przedstawił Izbie Budżet, objaśniając go w obszernym wykładzie, z którego tu treść kładziemy. — Minister zaczął od przeszkód, które w ostatnich latach czyniły niepodobnem dokładne wyjaśnienie działań Finansowych. W terazniejszym stanie przychodów i wydatków potrzeba było wyszukiwać starannie wiadomości dla rozwikłania tego chaosu i dokładnego obrachowania długów, wydatków i źródeł. Wiadomo jest, jak niezmiernie wydatki od 1go Stycznia 1814 uczynione być musiały. W pierwszym kwartale tego roku zadłużono się na 230 milionów. W drugim wydatki przez mądrą ekonomią do połowy zmniejszone zostały, przychody zaś podwojone. Pomimo tego jednak nie wystarczały one do zakrycia wydatków. W trzecim kwartale wydatek trzecią częścią przewyższać będzie dochody; w czwartym zaś jest nadzieja, że dochód piątą częścią przewyższy wydatki; a tak w roku 1815 już równowaga przywrócona być może. — Oto są zasady Budżetu na rok 1814. Podług systematu prze-

szłego Rządu, potrzebował on 1,245,800,000 fr. lecz przez redukcję, oszczędność, ustąpienie wojsk obcych &c. summa ta zmniejszy się o 418 milionów, a tak potrzeba będzie 827,415,000 fr. Budżet ten składa się z Budżetów Ministeriów szczególnych, które 231,275,000 fr. przed swoim wejściem na swój rachunek wydane przyjąć musiały. Stąd wynika deficit, względem którego Izba stanowić powinna. Ministrowie w tym ważnym działaniu dostarczają wszelkich potrzebnych objaśnień. Co się tyczy sposobów, aby wydatki zrównać z dochodami, tedy w terazniejszych okolicznościach i w tym jeszcze roku niepodobna bez szkody czynić jakichkolwiek odmian w systemacie podatków; lecz ten przedmiot z tym większą usilnością zatrudnić powinien Izbę w czasie sobie właściwym. Podatki gruntowe z dodaniem centimami wynoszą 291,500,000 fran.; podatki od stempla, zapisania w księgi &c. 114,500,000 fr.; podatki uboczne 86,500,000 fr. Podatki od drzwi, okien, cła, od żeglugi na kanałach &c. 27,500,000 fr.; wszystkiego 520 milionów. Odciągnawszy tę summę od wyżej wspomnianych 827 milionów, których tegoroczny Budżet wymaga, zostaje deficit 307 milionów.

Na rok 1815 potrzeba będzie 618 milionów, i pomimo największej oszczędności nie można do mniejszej summy, bez zaszkodzenia interesom Państwa, przyprowadzić wydatków. Ta summa ma być obrócona na opłatę dłużników Stanu, biorących pensye, Urzędników, dobrej Pollicyi, do utrzymania robot publicznych, szpitalow, wojska, marynarki &c. Na okrycie tych wydatków podatek gruntowy wynosić będzie 340 milionów, inne zaś 278 milionów: co razem 618 milionów uczyni. Dla zupełnego okrycia Budżetu 1815, potrzeba było uciec się do podatków z napoiów, którego szkodliwe podwyższenie jest znaiome, i który byłby zupełnie przez Króla uchylony, gdyby mu tego obecne okoliczności dozwolić mogły. Rozkazał on przynajmniej Ministrom swoim, aby się naysilnie starali, oddalić od wyboru tego podatku wszystkie uciążliwe środki, czego dopełnić będzie naszym naysilniejszym obowiązkiem.

W dalszym ciągu Minister mówił o środkach umorzenia tego ogromnego długu, jakim Rząd przeszły Państwo obarczył. Wierzyciele mają otrzymać bony, jasnym i pewnym sposobem ubezpieczone: 1) przez Ekonomią w wydatkach. 2) Przez sprzedaż 300,000 hektarów drzewa i pozostałych jeszcze dóbr miejskich i gminnych. 3) Przez wpisanie w wielką księgę na pięć procentu długu tych wierzycieli, którzy tym sposobem opłaconemi być wola. Te bony są obligacyami do kassy Królewskiej i we trzy lata od daty z 8miu procentami wypłacone być mają. — Potym Minister mówił o formie, w jakiej te obligacje wydawane i wypłacane będą, i czynił nawet nadzieję, że jeszcze przed upłynieniem terminu zaspokoione być mogą. W mowie jego uważano wiele światłych myśli o umorzeniu powszechnego długu krajowego, które się opierały na dwóch celniejszych zasadach, to jest: ufność i wiara narodu w zamiarach i działaniach Rządu. Oświadczył przytém, że nie jest rzeczą trudną na tej podstawie kredytu publicznego ugruntować dobry byt skarbu Francyi, lecz przed zaczęciem tych wielkich i pożytecznych działań, ocze-

kiwać należy, czyli *Budżet* roku 1816 dozwoli je u-
skutecznić.

z *Paryża 22go Lipca*. W okolicy *Paryża* krąży
wiele patrołow kawaleryi, mając rozkaz aresztowa-
nia wszystkich dawniejszych Gwardzistów, którzy bez
pozwolenia i z niespokojnymi zamiarami przybywa-
ją do *Paryża*. Marszałek Xiążę Dalmacyi w odezwie
swoiej wydanej w *Rennes*, upomina żołnierzy, aby
się ze wszelkim poświęceniem i wiarą oddali Królo-
wi. Król i chwala powinny być ich hasłem. — Ga-
zety tutejsze upewniają, że Xiążę *Benewentu*, jako
nadzwyczajny Ambassador, ma się udać na Kongres
do *Wiednia*. — Hrabia *Caraman*, jako Poseł ma wy-
jechać do *Berlina*.

z *Paryża 23go Lipca*. Na wczorajszej sessyi Iz-
by deputowanych po przedstawieniu opisanego wy-
żey *Budżetu*, P. *Fournier de St Lary* wniósł, aby dłu-
gi, które Król Jmć w obcych krajach zaciągnął, wy-
płacone były. Wniosek ten został jednomyślnie przy-
jęty.

Minister *Montesquiou* przy zakończeniu swojego
doniesienia o stanie skarbu, tak mówi do Króla:—
„Wśród wszystkich szturmow, które wytrzymała
Anglia, kredyt jej został nienaruszony, pomimo po-
mnożenia długow; kiedy tymczasem kredyt Francyi
chwiał się i upadał, chociaż jej długi zmniejszone
były. Rzetelność i wiara w czynieniu zadosyć swym
obowiązkom, zrzuciły u naszych sąsiadow ten sku-
tek, któregośmy osiągnąć nie mogli. — Uczyniliśmy
tu smutny, ale wierny obraz stanu Finansow, w ja-
kim się 1go Kwiernia t. r. znajdowały. Znaleźliśmy
okropne do zapełnienia przerwy, lud wycieczony i
spustoszone prowincye. Pokoy użył środków ulże-
nia uciskionemu narodowi. Nie zostanie odtąd za-
den dług zaciągnięty nad przychody. Uznałeś, N. Pa-
nie, długi przeszłego rządu, zalecając aby te rzetel-
nie opłacone były. Skutkiem tej wiary, tak rzad-
kiej w działaniach Finansowych, będzie powrót kre-
dytu, i wzrastający coraz pomysłności, które tak
długo dla Francyi obce były.”

Liczą teraz we *Francyi* 60,000 osob przybyłych
z odstąpionych 43 Departamentow, które się w tém
większej znajdują trudności, że Rząd nie może im
wszystkim dać potrzebnej pomocy. Mają to być
większej części osoby z narodu Niemieckiego, któ-
re dla umiętności obu językow mieysca były otrzy-
mały. — W stolicy *Francyi* panuje wielka wolność w
mówieniu, jednakże na tém się wszystko kończy;
mniemania są dosyć umiarkowane, i bynajmniej spo-
kójności publicznej grozić się nie zdają. — W De-
partamentach jedynym źródłem nieukontentowania,
są pobory połączone: lud oświadcza, iż chętnie poda-
tek ten zapłaci, byle tylko był wolny od tych, jak
zowie, szczyrow piwnicznych, i od uciążliwej rewiz-
yi dozorcow. Po wsiach powiększyła się liczba mło-
dych ludzi, stąd znowu wesołość i tańce. Fabryki
kartonow dobrze idą, albowiem Angielskie teyże sa-
mą ceną, są mniej piękne jak Francuskie. W kra-
jach, gdzie rodzi wino, lud jest pełen radości z pozwo-
lonego wywozu tak wódek, jako i wina za granicę.

Xiążę *Berry* żyje wpośród wojskowych: jeź-
dzi otoczony Marszałkami i Jenerałami, udaje się
często na łowy, bywa na placach wojennych ćwiczeń,
i obecny jest na ucztach officerskich: jego żywosc i
otwartosc mocno się podoba, i powszechnie jest ko-
chany. Na jednej rewii gdy kilku żołnierzy zawo-
łało: niech żyje Cesarz, Xiążę *Berry* zbliżywszy się
do jednego z nich, zapytał go o przyczynę: — Po-
nieważ on nas zawsze do zwycięstwa prowadził, od-
powiedział żołnierz — Masz słusznosc, rzekł Xiążę,
wielka zasługa u tak walecznych jak wy jesteście —
to słowo w czasie wyrzeczone wzbudziło powszechny
w woysku zapal, i wszyscy jednomyślnie zawołali:
niech żyje Król, niech żyje Xiążę Berry!

P. *Gregoire*, chociaż był Senatoren, nie mógł o-
trzymać dawniej pozwolenia na ogłoszenie drukiem
wojego dzieła, pod tytułem *dziele seki Religiinych*;

ta książka teraz wychodzi. — Między jeńcami, któ-
rzy powracają do *Francyi*, najniespokojniejszy są ci,
którzy z *Anglii* przybywają. — W *Barze* nad rzeką
Ornain umarł w późney starosci Mikołay *Oudinot* oyc-
ciec Marszałka tegoż imienia. — Dnia 19go Lipca P.
Hoope, znaiomy z bogactw swoich bankier *Hollender-*
ski, i który fundusze swoje przeniósł był do *Anglii*,
przybył z *Londynu* do *Calais*: powraca on do *Am-*
ssterdamu.

z *Paryża 24go Lipca*. Król wielu Ministrow i
Jenerałow obdarzył wielkim Krzyżem Legii honoro-
wey. Dwieście siedmdziesiąt szlachty z *Bretanii*, któ-
rzy Królowi adres podali, otrzymali ozdoby orderu
lilii. — Król przyjął wezwanie miasta *Paryża* na fe-
styn, który ta stolica w dniu S. Ludwika, z powo-
du powrotu prawego Następcy tronu, dać postano-
wiła. — *Davoust* podał Królowi pismo, w którym sta-
ra się usprawiedliwić swoje postępowanie. — Mó-
wią, że Hrabia *Just de Noailles*, syn wtóry Xięcia
de Poix, Kapitana Gwardyi i Para *Francyi*, nazna-
czony Posłem do Dworu Rossyjskiego. (z *Gaz. Berl.*)

W. B R Y T A N I A

z *Londynu 22go Lipca*. Wczoray w Izbie Niż-
szej na wniosek dozwolenia kredytu 3ch milionów
funtów szterlingów, zachodziły rozmaite spory, w
czasie których Lord *Castlereagh* dał to godne uwagi
oświadczenie, które zbija tyle fałszywych pogłosek,
rozszerzonych na stałym lądzie. — Chociaż, mówił
on, pokoy z *Francją* szczęśliwie podpisany został,
nie możemy jednak być już wolni od wszelkich
ciężarów, które są skutkiem nawet skończoney woj-
ny. Z resztą, teraźniejszy stan *Europy* nie daje naj-
mniejszego do obawy powodu. Jestem przekonany,
że te same wspaniałe i cnotliwe zasady, które Mo-
carstwami Sprzymierzonymi przez cały przeciąg woj-
ny kierowały, panować także będą na następnym
Kongressie Wiedeńskim, i że koniec nic takiego nie
okaże, coby początkowi nie odpowiadało, i coby zgo-
dność całosci w czymkolwiek zmieszać mogło. &c.

P. *Vihbroad* uważał, że jest rzeczą nadzw-
yczajną, aby w śród pokoju żądać tak znacznego kre-
dytu; pytał czyliby wojna z *Ameryką* miała być
tak ważnem i kosztownem przedsięwzięciem? dziwił
się prócz tego, na jaki koniec *Anglia* utrzymuje
10,000 woyska w *Belgium* pod wodzą Xięcia *Oran-*
nii. — Kanclerz odpowiedział, że Xiążę *Oranii* swo-
ie Cywilne i wojenne wychowanie w *Anglii* otrzy-
mał: co zaś się tycze kredytu, zawinione subsidia
Mocarstwom lądowym tyleż prawie wynoszą. — Lord
Castlereagh dodał, że w uwowie w *Chaumont* zawar-
tey, gotowosc zbrojna i ostróżność, nawet po za-
wartym pokoju, dopóki się wszystko nie ułatwi, wa-
rowane zostały.

Na posiedzeniu Izby Wyższej dnia 19go Lipca,
Xiążę *Sussex* Stryi Xiężniczki *Karoliny*, któremu nie
dozwolono oddać iey wizyty, czynił Ministrom na-
stępne zapytania. 1) Czyli Xiężniczka w teraźniej-
szem swoim mieszkaniu używa tej samej wolności
obcowania ze swoimi przyjaciółmi, jaką w dawniej-
szem miała. 2) Czyli po swoim przybyciu do do-
mu *Carlton*, wolno iey było mieć z niemi związek
listowy, i czyli papieru, piór, atramentu, &c. ma
niezaprzeczone użycie. 3) Czy ona była w tym sta-
nie wolności, w jakim znajduje się osoba nie będąc
uwięzioną. 4) Czyli J. K. W., mając lat ośmnaście
i pół, nie jest w wieku, w którym Parlament oso-
by familii Królewskiej za zdolne do rządzenia uzna-
ie, a zatym, czyby nie było rzeczą przyzwoitą dać
Xiężniczce pewny sposób utrzymania się, przyzwoity
i ey randze, w którymby mogła mieć związek z oso-
bami wysokiego stopnia, z którymi kiedykolwiek
w społeczeństwo przyść musi, i nad którymi Pano-
wać iey może przeznaczeniem.

Hrabia *Liverpool* odpowiedział, iż te zapytania
są takie, że na nie żadnych objaśnień dać nie może.
Xiążę Regent, czyniąc w imieniu Króla, iest Oycem
Królewskiej familii, i do niego samego należy tru-

dnie się wychowaniem Xiężniczki Karoliny. — Xiążę *Sussex* odpowiedział, że jego pytania nie ściągają się do Xięcia Regenta, ale do Radców Jego, i że w tej całej sprawie, na następnej Sessyi wniosek poda. Z powodu niezdrówia Xięcia, wniosek ten na daleko odłożony został.

W Izbie Niższej Lord *Ebrington* podał wniosek o adres z żądaniem uwolnienia Lorda *Cochrane* od kary stania u Słupa *Niesławy*. Jeden z naczyń Margrabia (*Sligo*), mówił on, przekonany, iż maytków J. K. M. do dezercyi z okrętów namawiał, za ten występki tak wielki, miał tylko naznaczoną karę czterech miesięcy więzienia i zapłaty 5,000 funtów szterlingów. — Lord *Castlereagh* oświadczył, że prawa królowe karę stania u Słupa *Niesławy*, wyznaczają za występki przeciwne honorowi, i że było obowiązkiem Sędziów nakazać tę karę dla ubezpieczenia od oszukaństw poddanych J. K. Mości. Wszelako mam donieść Izbie, że korona tak Lordowi *Cochrane*, iako i innym w spół winowaycom darowała karę stania u Słupa *Niesławy*. (Słuchajcie Słuchajcie) Nie stało się to dla tego, aby zostawała iakakolwiek wątpliwość o występku osądzonego, albo o sprawiedliwości wyroku, lecz że tron jest przekonany, iż sam wyrok będzie dostatecznym powściągnięciem dla tych, którzyby podobne popełniać chcieli wykroczenia.

z *Chrystyanii* przybył tu Baron *Anker*, i 4ry inne znakomite z *Norwegii* osoby, które, iako ludzie prywatni przyjęci zostali. Zamiarem ich było negocjować traktat przymierza i handlu z Anglią, lecz, iak słyhać, Ministrowie wchodzić z niemi niechcieli.

Trzej Hiszpanie *Esmerante*, *Lopez* i *Cabrera*, ostatni znaiomy wydawca pisma Peryodycznego, które nie było w myśl teraźniejszego rządu, szukali schronienia w *Gibraltarze*. Gubernator tej twierdzy wydał ich Hiszpanom, a nad tem wydaniem osób, które na ziemi Angielskiej wolności szukali, pisma tutejsze czynią dotkliwie uwagi.

Admirał *Beresford* na okręcie liniowym *Bombay* od dnia 74 popłynął do *Brazylii*, skąd Xięcia Regenta Portugalskiego odprowadzi do Lizbony.

Po upadku Bonapartego umysły w Ameryce wzburzyły się mocno przeciwko Prezydentowi *Madyssonowi*. Zatrudniają się wygotowaniem adressów żądających oddalenia *Madyssona*, i roztrząśnienia sposobu jego postępowania. (z *Gaz. Berlin.*)

WIADOMOSCI ROZMAITE.

— Donoszą od niższej Elby 30go Lipca, że Xięciu Następcy Szwedzkiemu proponowany był na nowo rozejm z *Norwegią*, od którego przyjęcia, lub odrzucenia pokoy lub wojna zależy. Król Szwedzki w *Sztokholmie* ustanowił Regencyą, albowiem sami dla poratowania zdrowia przedsięwzięli podróż do zachodnich Prowincyi, a zaś Xiążę Następca i syn jego udali się do obozu. — Od niedawnego czasu 17ście okrętów przeznaczonych do portów *Norwegii*, Szwedzi przyprowadzili do *Gotenburga*.

— Dnia 28go Lipca. Król Pruski przejeżdżał przez *Frankfort nad Menem*.

— W *Sycylii* Król *Ferdynand IV*, który od niejakiego czasu rządy Królestwa Królewiczowi powierzył, w wydanej proklamacyi oświadcza, iż sam ie na powrót przyjmuje.

— Woyskowi Włoscy, nie odpowiadają dotąd zamiarom nowych Władców tego kraju. Chociaż zostawiono im ich orderzy i rangi, nie można jednak było do tej pory dopełnić korpusów, a osobiście regimentów ochotniczych.

— W *Neapolu* uwiadomiono, że przy rozpущeniu ochotników w *Sycylii*, niektórzy złe myślący udali się na brzegi *Kalabrii*, aby tam popełniać zdzierstwa i rozboje. Przy dobrym duchu mieszkańców byłiby oni wszyscy poymani i zgubieni, gdyby nie przyjęli ofiarowanego im przebaczenia i nie udali się do swoich domów. Z małej liczby tych, którzy się jeszcze włączają, zostali niektórzy poymani z bronią

w ręku, i mają być ukarani podług całej praw surowości.

— Z *Madrytu* pod 10tym Lipca donoszą, że *Naywyższa Rada Indyjska* została znowu przywrócona, tak iak była 1808 r. Xiążę *Montemar* jest mianowany iey Prezydentem. — w Prowincyi *Leon* w okręgu *Salamanki*, zaszły rozruchy i wielu mieszkańców byli przymuszeni opuścić to ostatnie miasto.

— Król Pruski w czasie swojego pobytu w *Paryżu* miał częste bardzo rozmowy z Królem Francuskim. (z *Gaz. Berlin.*)

— Listy z *Wiednia* donoszą, że do dnia 10go Września zgromadzą się tam Ministrowie czterech Wielkich Sprzymierzonych Mocarstw dla ułożenia powszechnych zasad pokoiu; a dnia 27go Września, za Zgromadzeniem się w *Wiedniu* Monarchów, te zasady pokoiu do ratyfikacyi ich podane będą. — Na ówczes dnia 10go *Pazdziernika* otworzy się powszechny Kongres, do którego wszystkie interessowane Mocarstwa Europy przypuszczone będą.

— Donoszą z *Bruxelii*, że siła zbrojna Belgicka wynosi już 22,000 ludzi. Nowe korpusy mają być wystawione, a miasta *Charleroy*, *Mons*, *Tournay*, *Courtray*, *Menin*, *Ipres* i *Veurne*, wzmocnione być powinny.

— Z *Madrytu* donoszą, iż dekret przywracający *Inkwizycyą* świętą już jest podpisany, i wkrótce ogłoszonym zostanie. Twierdzą jednak, że w urządzeniu tego trybunału zayda pewne modyfikacye.

— W Izbie Wyższej Parlamentu Angielskiego dnia 11go Lipca, na zapytanie Lorda *Holland*, które kraje poszła swoich Deputowanych na Kongres *Wiedeński*? Hrabia *Liverpool* odpowiedział, że przedmiot ten jest zbyt ważny, aby mógł zaraz dać nań zaspakalającą odpowiedź. Podług jego zdania Posłowie tych wszystkich krajów, które w 1803, w czasie wybuchnienia ostatniej wojny między *Francyą* i *Anglią*, niepodległe były, powinny wchodzić do tego Kongresu.

— Kongres *Wiedeński* ma dopiero postanowić, czyli *Hamburg* zostanie twierdzą, albo nie.

— Rząd tymczasowy w *Antwerpii* ogłosił wolnym port tego miasta, co bardzo mocne w *Hollandyi* uczyniło wrażenie: i wielu Kupców z *Amssterdamu* mają już zamiar przenieść się do *Antwerpii*.

(z *Zusch*).

Nowe Xiążki.

Zywot Piotra Hrabiego Zawadowskiego, pierwszego Ministra Narodowego Oświecenia w Cesarstwie Rossyjskiem — rzecz czytana na posiedzeniu publicznym Uniwersytetu Wileńskiego, przy zamknięciu rocznego biegu nauk: 30go Czerwca, 1813 roku — przez Jana *Sniadeckiego*. — W *Wilnie* w Drukarni Zawadzkiego — for. 8vo Majori, stronic 19.

Jeżeli dla każdego, kto się pracom uczonym poświęca, jest równie miłym iak świętym obowiązkiem oddawać w pismach hold zasłudze i cnotcie; tedy ta powinność stała się ieszcze świętszą, kiedy ię wdzięczność wymaga. To miał szczególnież na celu Autor tej krótkiej *Biografii*. Mówiąc do młodzi, którzy umysł żądnymi ieszcze uprzedzeniami nie jest obciążony, chciał, wpaiając w ię serca uczucie wdzięczności, wznieść dla dostojnego męża i dobroczyncy Nauk pomnik trwalszy nad miedź i marmury; chciał wypłacić, chociaż w części, dług teraźniejszego i przyszłych pokoleń, za te nie ocenione łaski i dobrodzieystwa, które na Uniwersytecie *Wileńskim* i cały jego edukacyyny wydział, za pośrednictwem i staraniem *Piotra Hrabiego Zawadowskiego*, rozlała szczodra ręka Wielkiego Naszego Monarchy; chciał nakoniec, kresząc obraz chwalebego życia, wystawić młodzieży wzór naśladowania godny. — Opisawszy pierwsze lata młodości i wychowania *Hrabiego Zawadowskiego*, wystawia go potem w trzech naysławniejszych Epokach jego życia, pierwszemy: kiedy poprzedzony sławą zdatności i pracowitości swojej powołany był do rządzenia Kancellaryą, iednego z naysławniejszych ostatniego wieku *Wodzów*, *Feldmarszałka*

Hrabi Rumiancowa Zadunajskiego, i w tę chlubną szkołę zwycięstw i wewnętrznej administracji ukształcił się na to, czém miał w przyszłości zostać; drugie: kiedy zbliżony do tronu nieśmiertelnej Katarzyny II., należał w części do ułożenia lub wygotowania praw, otaczających tron tej Monarchini blaskiem chwały wszelkiego rodzaju; w trzeciej na koniec, kiedy umiejący tak dobrze cenić zasługi i talenta, szczęśliwie nam Panujący ALEXANDER I. porucił Zawadowskiemu najwyższy dozór nad Instrukcją publiczną, i wykonanie tych świętych ustaw, które już naówczas w tym Monarsze zapowiadały rodowi ludzkiemu jego Dobroczyncę i Zbawcę. — Styl Autora tej krótkiej rozprawy jest znany — Łączy on dwie, nie często razem złączone, zalety: szczególniejszą moc z jasnością, i żywość biograficznego opowiadania z pełnością mowy, oraz pięknoscią wyrażen i obrazów. Nieobawiamy się nadużyć cierpliwości naszych czytelników, kładąc tu dwa wyiątki kończące tę rozprawę. — Pierwszy wyjaśnia układ Instrukcji publicznej w Cesarstwie Rosyjskiem. — „Nauki w Rosyi, mówi Autor, znajdowały od Piotra Wielkiego przytułek, zachęcenie i opiekę u Tronu. — Dzieła dowcipu i rozumu, głębokie w naukach postrzeżenia i prawdy, nowe myśli i wynalazki w obcym nawet kraju odkryte, były szacowane, zgromadzane i nagradzane wspaniałe. Ale instrukcja publiczna na obeznanie z naukami wszystkich Prowincyi, na doskonalenie moralne i sposobienie mieszkańców do wszystkich krajowych posług dopiero pod berłem ALEXANDRA I. stała się ważną sprawą rządową, a pod sterem Zawadowskiego wzięła postać gruntowną, rozległą i porządną. Uchwalono założenie szkół publicznych po Parafiiach i Powiatach: Gimnazyów po Guberniach: Uniwersytetów po Prowincyach pewną liczbę Gubernii zawierających: wyznaczono fundusz na ich utrzymanie, szerzenie, i doskonalenie: otworzono dla wszystkich mieszkańców kraju szkoły i nauki bezpłatnie, wspomóżono ubóstwo przez tyle zakładów dla uczniów Skarbowych, nakładem rządu ćwiczonych: zaprowadzono Instytut Pedagogiczny dla sposobienia Kraiowych Nauczycieli: związano wszystkie te na wydoskonalenie moralne człowieka wymierzone ustanowienia jednymi prawidłami rządu, dzielącego się na różne szczeble i odnogi, ale schodzącego się w jeden punkt Zwierzchności Ministeryalnej dającej cały mechanizm główny ruch, i utrzymującej je życie, wzrost, i żywioły dojrzałości: wszystko to pod Najwyższą Powagą i Oycowską pieczołowitością Monarchy. Cały ten gmach Instrukcji Kraiowej, jest to budowla natchniona szlachetnością czucia dla uzacznienia natury ludzkiej, zestosowana i związana przezorną mądrością, kierowana i utrzymywana prawdziwie obywatelską wspaniałością. „

W drugim Autor przebiega w krótkości dobrodziejstwa wyświadczone, dla Wileńskiego Uniwersytetu — „Uniwersytet Wileński do tylu dobrodziejstw Monarchy w Akcie potwierdzenia zawartych, otrzymał jeszcze przez orędownictwo Zawadowskiego fundusz na zakładowe potrzeby swoje, i szkół sobie powierzonych. Za przełożeniem tego Ministra zaprowadzono Seminarium główne i obmyślono dla niego dom i dochód roczny: powiększono i zabezpieczono fundusz Edukacyjny; ustanowiono Kommissye dla odzyskania zaległych dochodów, rozsądzenia spraw, i dla uporządkowania własności publicznej oświeceniu Kraiowemu poświęconey: z dochodów Edukacyjnych wyznaczono potrzebną sumę na kosztowne wybudowanie teatru Anatomicznego, Weterynaryi, i szkoły jeźdźstwa na koniu. W Guberniach Wołyńskiej, Podolskiej i Kijowskiej, znacznie od Wilna oddalonych, ułatwiono nabywanie głębszych wiadomości i nauk przez założenie wyższe-

go rzędu szkoły w Krzemieńcu pod imieniem, Gimnazjum Wołyńskiego, któremu oddano na wieczną własność Starostwo Krzemienieckie. Pierwsze nawet zawiązki Instrukcji publicznej dla ubogiej iakiegokolwiek stanu młodzi nie były zapomniane, przez założenie i urządzenie osobnym prawem szkółek Parafialnych w tychże Guberniach. Te są pamiętne i znakomitsze dobrodziejstwa Monarchy dla Wydziału Wileńskiego, staraniem i pieczołowitością Zawadowskiego otrzymane. I kiedy tak zbawienne uchwały zapaliły żądze do nauk, i posuwały wzrost oświecenia, kiedy w chwale Panującego i w pożytkach krajowych uwieczniały sławne urzędowanie Ministra; odmiana w Rządzie wewnętrznym Państwa z początkiem roku 1810 zaprowadzona, otworzyła wysokiej Zawadowskiego zasłudze plac poważniejszy. Z Ministra oświecenia postąpił na Prezydenta Wydziału Prawodawczego w nowo ustanowionej Radzie Monarszej; zasmuciwszy tych, któremi Rządzić przestał; a których swą władzą i mądrością zjednał sobie cześć, uwielbienie i wdzięczność. W obowiązkach tego dostojenstwa przepędziwszy lat dwa, a pięćdziesiąt w ciągłej prawie służbie Monarszej, przechodząc ledwo nie przez wszystkie jej stopnie, dorabiając się każdego pracą, zdadnością, i niepokalaną w powinnościach wiernością, zostawiając wszędzie po sobie pożytki dla kraju, a przykład cnoty publicznej dla swych następców; uwieńczony zaufaniem Monarchy i szacunkiem powszechności, wreszcie pełen tej słodkiej dla dusz szlachetnych pociechy, że był pożytecznym swojej Ojczyźnie, umarł w Petersburgu dnia dziesiątego Stycznia roku 1812. Grób jego otoczyła i uczciła żalność powszechna: a jego prace i zasługi żyć będą w dziełach Krajowych w sercach i pamięciach nauczycieli, uczniów, uczonych i przyjaciół nauk. Ktokolwiek z uczącej się w szkołach młodzi usposobi się na pożytek, a może na zaszczyt wieku i kraju, uważany będzie jako szczerp i stworzenie tej oświaty, którą ustanowiła wspaniałomyślność Monarchy, a urządziła Mądrość Piotra Zawadowskiego. „

1 W Xiegarńi przy Uniwersytecie Wileńskim u Józefa Zawadowskiego, znajdują się następujące dzieła.

Historia literatury polskiej, czyli obraz stanu nauk w Polsce od zaprowadzenia Chrześcijaństwa aż do naszych czasów; tudzież spis dzieł wydanych przez Polaków we wszystkich oddziałach nauk, przez F. Bentkowskiego, w Warszawie 8vo tom 1wszy stronic 712, 1814. — Rub. 4. kop. 50.

Dzieła tego tom 2gi w druku, cena zaś tu wyrażona jest za oba tomy; Prenumerujący wyżej wymienione dzieło, na drugi tom otrzyma bilet, za którym bezpłatnie odbierze po wydrukowaniu.

Historia powszechna przez J. M. Szreka, z niemieckiego języka na polski przez X. P. Kotowskiego, przetłumaczona, potrzebnymi dodatkami pomnożona, 3 tomy 8vo w Wilnie 1813. — Rub. 1 kop. 35.

Historia Rzymska, od założenia Rzymu, do upadku cesarstwa rzymskiego na zachodzie, 8vo 2 tomy w Wilnie 1812. — Rub. 1 kop. 80.

Pan Bott przez Pigault-lebrun, z Francuskiego przez R. D. G. R. 8vo 4 tomy w Wilnie 1813 Rub. 2.

i Józef Klikowicz Starosta Dauluński, aby obwieścić Kredytów zmarłego Ojca swojego Joachima Klikowicza, iż nieobymując żadnego Dziedzicznego po nim majątku na satysfakcyę onych pozostałą Ruchomość w lokacyi w Folwarku Sztejniskach w Powiecie Witkomirskim będącą zrzeka się, a chociaż W. Alexander Kirkor Lesniewski miał daną Plenipotenccyą gdy zpewnych powodów oświadczających się w Aktach Ziem. Witko. w Maju 1814 roku przez oświadczenie oną unikezennit, zatem i przez niniejsze o tym ma honor publiczności donieść przez Gazety. Datt 1814 miesiąca Julii 30go dnia. Józef Klikowicz. Star. Daulun. i Nieczun.

P O D R A D

2 Kommissya Wileńskiego Prowiantkiego Depo, wzywa życzących sobie przyjąć reparacyą 8miu Pieców znajdujących się w Domie Skarbowym na Sawicz Ulicy, i nieiałą część reparacyi drewnianej, i dla tego tacy mają się stawić do niej na terminu, 5ty, 7my, i ostatni, dzień gty t. m. Augusta. — Dnia 2go Augusta 1814.

Siódmey klasy Moysiejew.

Książki nowe

2 Za dozwoleńiem Cenzury, wyszła z Druku Książka pod tytułem *Zycia Sławnych Polaków*, Tom pierwszy, przez X. Józefa Konstantyna Bogusławskiego Kanonika Wileńskiego. Tom pierwszy zawiera w sobie Arkuszków 42. Stron 314, kosztuje rubli srebrnych 2. można go dostać u Gospodarza Domu na ulicy Zamkowej pod Nrem 142. — Prenumeratorowie Tom pierwszy wyszły z Druku tamże odbiorą. — Tom drugi za dozwoleńiem Cenzury oddany już jest do Druku, wynidzie z Druku dnia 15. Września. Roku idącego 1814.

2 Za dozwoleńiem Cenzury, wyszła z druku *Rozprawa: O Unii Rozumu z Szlachectwem*, w Języku Łacińskim napisana pod tytułem; *Dissertatio de Coniungendis cum Nobilitate Literis — Ad Nobiles Adolescentes Polonos!* — Auctore Josepho Constantino Bogusławski Canonico Vilnensi. — Można dostać tę Rozprawę w Wilnie u Gospodarza Domu na ulicy Zamkowej pod Nrem 142. Kosztuje złotych 2.

OGŁOSZENIA SĄDOWE

1 Sąd Taxatorsko-Exdywizorski w biegu Sprawy pretensorów Summownych do majątku Waygowa w Powiecie Szawelskim położonego, po ostatnim Dziedzicu Janie Czechowiczu Rotmistrzowi pozostałego, zbiegających się, kiedy odkrywa, że wyrażone Dobra były Dziedziczną własnością JW. Leopolda Szambelana był Dwojku Polskiego, Teofila i Mateusza Assesora 2go Departamentu Są-

du Głównego Mińskiego: Smigielskich, którzy zamiarem zaspokojenia swych Wierzycieli najpierw zyskali 11go gbra 1804 roku w Sądzie Głównym Wileńskim, na Sąd Exdywizyiny Remissę, a następnie w roku 1810, wyprzedając wyrażonemu Czechowiczowi onerowane długami Dobra Waygow, podali do zaspokojenia na Tabelli swe debita, względnie usatysfakcyonowania których, gdy dziś między Sukcesorem Czechowicza W. Sędzią Granicznym Rybskim tłumaczącym się, iż dla nieporządnego przez poprzednika utrzymywania Archivum, o zapłaconych po Smigielskim debitach nie poinformować się nie może — a WW. Smigielskimi potrzebnymi Debitorów adcytacji spór zachodzi — W widoku zatem załatwienia wszelkich do akuratuwego wyprowadzenia Dzieła potrzebnych formalnościów postanowił trzykrotną w Gazecie Litewskiej awizacyą wezwać do stannosci w swym Sądzie wszystkich Kredytorów po wyrażonych WW. Smigielskich do majątku Waygowa na Exdywizyą destynowanego mieć pretensyą mogących — A szczególnie tych, którzy do Remisywnego wyżej datowanego Sądu Głównego powództwem WW. Smigielskich zasłęgo Dekretu są zajęci — Jakową dopełniając potrzebę zapowiada, iż Dzieło Exdywizyine od 22go dnia, będącego miesiąca Augusta przedsiębiorając do ostatecznego doprowadzać stopnia, po wysłuchaniu Produktów wezmie całą Sprawę najdalej w ciągu dwóch Niedzieli do namowy, do jakowego terminu, jeśli kto nie okazał swej pretensyi, tak ze stopnia Smigielskich, iako też i Czechowicza do Waygowa regulować się mogące, oney amissyą zapisze — 1814 roku Augusta 1go dnia.

Zgodno z wyrokiem Sądu — Świadczeń Exdywizor: Regent Franciszek Piotrowicz.

2. Na skutek Remissy Sądu Głg Litewsko-Wileń; Departamentu 2go w roku 1814 Maja 21 dnia nastaley Taxę i Exdywizyą majątku W. Kazimierza Muchlińskiego Rotm: Smoleńskiego przeznaczący niżej podpisany Urząd do majątności Muły w Pttcie Zawileyskim leżącej tegoż roku Julii 15 dnia, zjechawszy, majątności Muły i Abramowszczyznę, oraz wszelki majątek pod konkurs idąc w administracyą temuż Muchlińskiemu oddał, a podług warunku Remissy wszystkie załatwiwszy szczegóły, Sady swoje do dnia 15 gbra idącego roku odroczył, na którym terminie ażeby każdy z Pretensorów do majątku W. Kazimierza Muchlińskiego ku oczewis rozprawie pod upadkiem i amissyą rzeozy stawał, celem ostrzeżenia ninieyszą czyni trzykrotną awizacyą

Wincenty Dowgiałło Prezydent Ziemski Zawileyski.

Jan Szczepanowicz Pisarz Ziemski Pttu Oszm:

Andrzej Bobrowicz Sędzia Grodzki Zawileyski.

Mateusz Woynowski Ziem: i Grodz: oraz tej Exdywizyi Re-

2 Roku 1814 Julii 20go dnia, Sąd Taxatorsko-Exdywizorski kretem Remisywnym Sądu Głg Litw Wileńskiego na d Kredytorom satysfakcyi W. Dominika Tyszki był Prezydent skiego Wilkomirskiego naznaczony do majątności

w Powiecie Wiłkomirskim leżące, zieczawszy, Pomiarę i Komportację Papierów przez Aktora, Debitorów, Kredytorów i wszystkich do tej Sprawy należących do Kancellaryi Ziemskiej Powiatu Wiłkomirskiego od dnia 20go Augusta, do 1go Xbra na 4ty tygodniową persystencyą przeznaczył i Sady swoje do dnia 15go miesiąca Decembra roku terażniejszego odwołał, w którym terminie, że ostatecznie etiam in Contumaciam niestawiających pod amissyą pretensyów i zrealizowaniem poszukiwanych należności kończyć będzie, o tém przez trzykrotne ogłoszenie w gazetach zawiadamia.

Jakób Towiański Ziem. Powiatu. Wileń Pisarz Exdywizor.
Prezyluący.

Justyn Mikulicz Sędzia Grodzki Pttu Wiłkomir. Exdywizor.
Stefan Gieczewicz Pisarz Grodzki Pttu. Wileń Exdywizor.

Józef Niekraszewicz Regent.

2 Roku 1814 Julij 28go dnia, Sąd Podkomorsko - Exdywizorski w Dobrach Kurklach w Powiecie Wiłkomirskim w Gubernii Litewsko - Wileńskiej, na podział Dóbr po zesłych Adamie i Maryannie z Zabielów Marszał. Oniksztyńskich Rodzicach i Ferdynandzie Bracie Grafach Platerach między rodzeństwem sched, Antonim i Thadeuszem Marszał. Oniksztyń. oraz Krzysztofem Starostą Bernadcz. Bracią Graffami Platerami i Anną z Platerów Kiegną Giedroyciową Starosieciną Osiecką Siostrą, tudzież na dopełnienie satysfakcyi przez wydział Tazy i Exdywizy dla Kredytorów tychże Adama i Maryanny z Zabielów Rodziców i Ferdynanda zesłych, oraz żyjącego Antoniego synów Graffów Platerów, Dekretem Remissyiny Sąd Główny roku 1812 Februarji 29go dnia zapadłym mianowany, zastanowione przez rewolucyą dzieło do kontynuacyi przedsiębiorąc, komportacyą w skutek poprzedniego swojego Dekretu pod dniem 6tym Aprila roku przeszłego 1812 ferowanego przez też wyrażone rodzeństwo Platerów, przez Kredytorów i przez wszystkie strony, do rozprawy w tym Sądzie należące, od dnia 20go miesiąca Augusta do 1go Septemb. do Kancellaryi Ziemskiej Powiatu Wiłkomirskiego z persystencyą cztero-niedzielną przeznaczył — Kontynuacyą pomiary Dóbr przez Komorników z obowiązkiem i do ukończenia rozbioru dzieła między témże rodzeństwem Platerów i wszystkiemi Kredytorami i Pretensorami, oraz wyrażonych sched pod konkurs idących Debitorami, Sady swoje do dnia 1go następującego miesiąca Xbra roku terażniejszego odroczył, którym terminie, że nie uważając na niestanność pod zrealizowaniem na Debitorach i pod amissyą Kredytorskich pretensyów, ostatecznie kończyć będzie, ażeby strony z przyawitą gotowoscą rozprawy przystępowali ostrzega, i do powszechney wiadomości z trzykrotną w Gazecie awizacyą podaie.

Michał na Skrzetuszewie Wawrzecki Podkomorzy Powiatu Brastawskiego Prezyluący na Sądach Podkomorsko-Exdywizorskich.

Jakób Towiański Ziem. Pttu Wileń. Pisarz i Exdywizor.

Jan Brzozowski Grodz. Brastaw. Sędzia i Exdywizor.

Józef Niekraszewicz Grodz. Pttu Oszmian. i Exdywizor.
Regent.

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

2 Po awizacyi Sądu Ziemskiego Wileńskiego, zawiadomieni Donataryuszowie w Testamentie ś. p. zesłego Biskupa Wołczańskiego wyasnieni, że Testament w Kancellaryi tegoż Sądu zlokowanym został, i że W. X. Taulery Wołczański, zowiąc onego bydz adoptowanym, zakreślonych wydziałów wydać nie ma zamiaru — Sposobem prawnym szukając swojej zachwianey własności, wszystkich ludzi onoga, i rozumem zaszczyconych nayspokorniey proszą, iżby się niechcieli w swoich wyznaniach, w czym ich pamięć o bytności Testamentu robionego przez zesłego Biskupa, zasięgnąć może; a szczególnie WW. Pieczętarze i ten kto był do napisania użytym, żeby przysięgą nawet, wyrokiem Sądu nakazać się mogącą zatwierdzili tę prawdę, przez jaką wszelka umorzyćby się mogła w tym względzie obojętność — Niechcąc Donataryuszowie, by ktoś przemawiając za ich stronę fałszywie, obojętał siebie zbrudzonem sumieniem: szukają oni istotney prawdy tylko, która ieśliby się w skutkach swoich przekogokolwiek wykazać mogła, prócz wdzięczności w sercach Donataryuszów ugruntować się mającey, znajdzie każden w własnym sumnieniu pociechę, że z nędzy wyswobodzić podobne sobie potrafi istoty — o te miłosierdzie proszą nie szczęśliwi, w liczbie których znajduje się w Lidzkim Powiecie zasiedlony, piszący te Zawiadomienie.

Fabian Szukiewicz S. G. P. L.

Zegarki skradzione.

3. 1814 Junii 28 dnia, skradziony zegarek złoty repetyer sprężyny bijący, koperta płaska, w kątą fugowane, cyferblat amaliowy biały, liczba Polska bez napisu, z obu stron otwiera się, indexiki stalowe, osadzenia w indexach biało polerowany minutowego indexu koniec odłamany, z tyłu nakrycia za pocisnieniem odmyka się, idzie na kamuszkę białą, przy nim tasiemka czarna, klucz prosty mosiężny, trochę zawiadki. Drugi zegarek złoty płaski, koperta płaska, brzegi fugowane, z jednym indexem, jeden index pokazuje godziny i minuty, z obu stron odmyka się, pokrywa srebrna, koło nakręcenia wysztuchowany wózek na dwóch kółkach i para koni założonych. Gdyby o takowych zegarkach kto powziął wiadomość, raczy oznajmić do JP. Frolanda mieszkającego w Kardynalii, za co odbierze przyzwoitą nagrodę.

Basztarda do przedania

3 W Domu Obywatela Szlaka na ulicy Trockiej pod Nrem 398, znajduje się Basztarda w nowym Guście ze wszelkiemi rekvizytami do podróży — Zycząc ją nabyć, uda się do wyż wspomnionego Domu, gdzie od mającey komis do sprzedaży Osoby, dowie się o cenie.